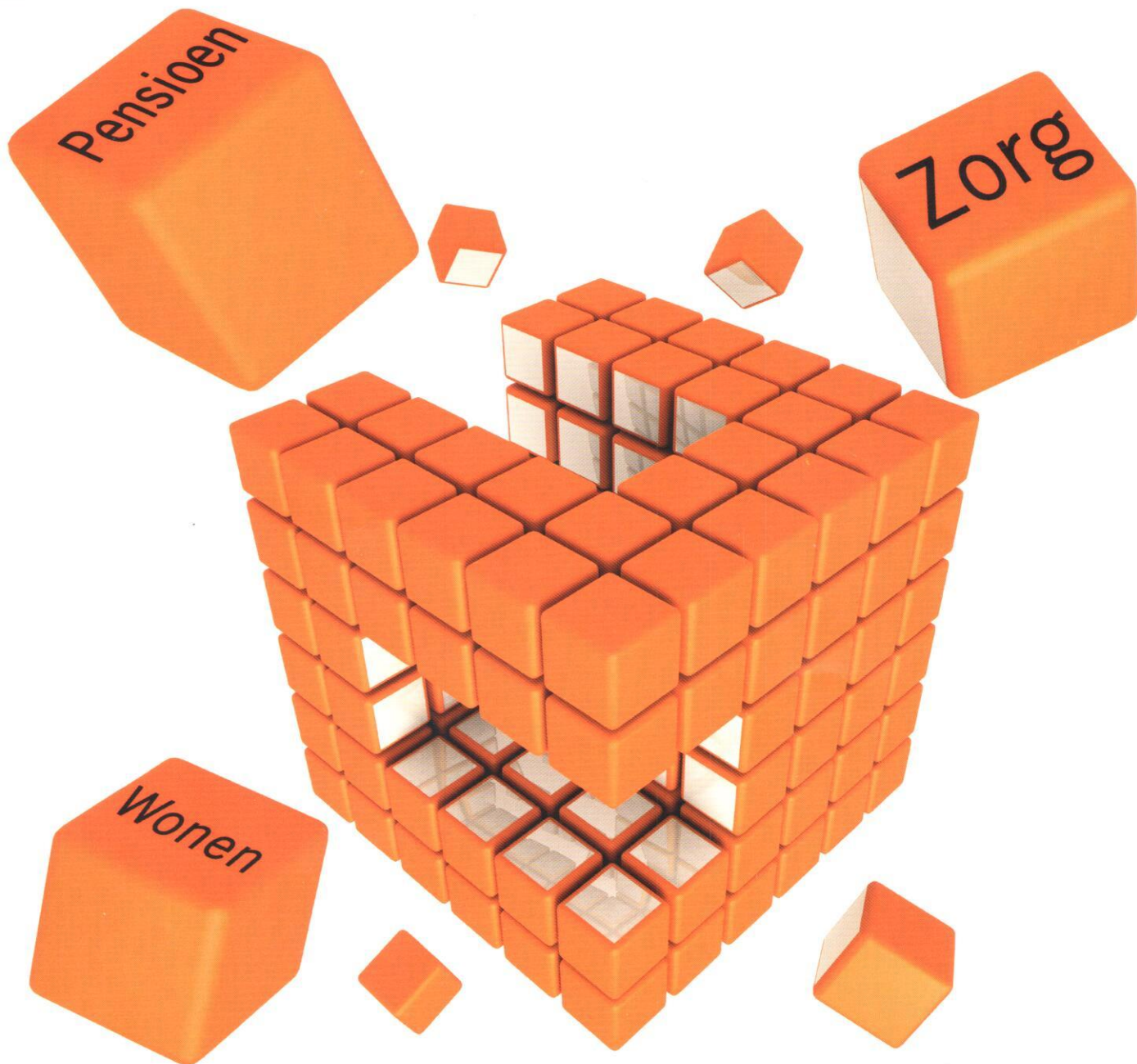

DNB kijkt mee, tot in de bestuurskamer
Wordt de schademarkt op z'n kop gezet?
Intermediair: focus u op de vrouwen!
Ethische dilemma's van de hypotheekadviseur

Puzzelen!

De zorg wordt duurder, het pensioen lager, en de woningmarkt zit op slot. Kansen te over voor marktpartijen om innovatieve constructies te verzinnen. Maar die blijven vooralsnog uit. Volgens hoogleraar Lans Bovenberg is eerst de overheid aan zet. Die moet over ouderenzorg dezelfde openheid betrachten als over pensioen. Dan pas is duidelijk waar de gaten vallen en wat marktpartijen kunnen aanvullen. Toch zijn er al wel enkele initiatieven op het terrein van zorgsparen en toekomstsparen. Een emerging market?

Toekomstsparen, wie z'n zorg?

Pensioenfondsen, pensioenuitvoerders, verzekeraars, ouderenzorg en woningcorporaties. Dat zijn zo ongeveer de spelers in het scenario van Lans Bovenberg, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg en oprichter van denktank Netspar. "Maar het is nog niet eenvoudig om deze zaken met elkaar te verbinden", zegt hij. "Partijen werken gefragmenteerd en verkokerd. Wij kennen een marktordening van grote verplichtstelling en taakafbakening. Pensioenfondsen mogen nu nog geen pensioen in de vorm van zorg aanbieden want dan be-geven ze zich op de terreinen schade en leven." Dat is namelijk het idee van Bovenberg: pensioen (deels) uitbetalen in de vorm van zorg-

een deelnemer bijvoorbeeld zijn woning aanpassen of hulpmiddelen aanschaffen." De AWBZ is er in de toekomst alleen nog voor zware lichaamsgebonden zorg, stelt hij. "De rest van de ouderenzorg wordt een private verantwoordelijkheid, al is op gemeentelijk niveau nog wel een welzijnsachtig vangnet nodig. De overheid moet natuurlijk voorkomen dat daar een te groot beroep op wordt gedaan. Daarom zou ze werkgevers kunnen verplichten een bepaald minimumpensioen aan te bieden waaruit dan de zorgannuïteiten komen. Omdat zzp'ers geen pensioen opbouwen, zou de overheid voor deze groep een spaarplicht moeten introduceren en oudedagsparen fiscaal moeten blijven stimuleren."

'De AWBZ is er in de toekomst alleen nog voor zware zorg'

annuïteiten. "Feitelijk is zo'n constructie een omgekeerde levensverzekering gecombineerd met een schadeverzekering", aldus Bovenberg. "Je introduceert dan dus een extra verzekerings-element in het pensioen. Overigens zijn de uitkeringen niet in natura, het inkooprisico is voor de klant. Met dergelijke uitkeringen kan

Eigen huis

Om de druk op de pensioenpremies te verlagen, moeten ouderen hun huis meer kunnen benutten voor de oude dag. Een vrijgespaarde woning is immers pensioen in natura. Dat begint al bij starters. Bovenberg stelt voor dat zij een deel van de besparingen die nu verplicht naar een pensioenfonds gaan, kunnen benutten om hun hypotheek te beperken en daarmee de financiering van de woningmarkt duurzamer te maken. Daarvoor is wel nodig dat de doorsnee opbouw in het collectieve stelsel

wordt vervangen door degressieve opbouw. "Anders bouwen jongeren te laat en te weinig kapitaal op. Bovendien is het actuariel fair." Aan het einde van het werkzame leven moet het vervolgens makkelijker worden om diezelfde woning te gebruiken als oudedagsvoorziening door de woning te verkopen aan een verzekeraar, corporatie of pensioenfonds via het principe 'sell and rent back'. "Van de opbrengst koop je dan bij een verzekeraar een

levenslange lijfrente en daar betaal je de huur en een deel van je levensonderhoud van."

Bovenberg wijst op het probleem dat vanwege de slechte woningmarkt pensioenfonds liever geen woningen op hun balans hebben. "Daarom moeten ze samenwerken met corporaties. Pensioenfonds kunnen vastgoedbedrijven en corporaties helpen de aankoop te financieren, zonder dat het vastgoed bij hen op de balans

REDZAAM OUDER

In een rapport vlak voor de zomer zet de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ) zorgsparen op de politieke agenda. De Raad vindt dat consumenten geld opzij moeten zetten voor zorg op hun oude dag. "Dit alles is nodig om de collectieve zorg voor niet-redzame ouderen zeker te stellen."

In het advies 'Redzaam ouder. Zorg voor niet-redzame ouderen vraagt om voorzorg door iedereen' doet de raad de overheid enkele aanbevelingen: "Burgers moeten meer privaat investeren en/of hun netwerk inzetten voor hun oude dag.

Burgers krijgen daarvoor terug dat ze zelf bepalen hoe hun zorg er uit ziet. In een zorgverklaring kunnen burgers vastleggen hoe zij de zorg op hun oude dag willen regelen en hoe zij deze gaan bekostigen."

Om het zorgsparen te stimuleren stelt de RVZ ook een hervorming van het huidige zorgstelsel voor. Het collectieve pakket kan daarbij beperkt worden tot zware zorgvragen met een medische component. Een ander idee is het belonen van ouderen die zelf hun zorg regelen, bijvoorbeeld door een toeslag op de AOW-uitkering. Doorgaan op

de oude voet is in geen geval een optie, zo stelt de raad in het rapport. Nu worden in de leeftijdsklasse tot tachtig jaar de kosten voor langdurige ouderenzorg grotendeels gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet. Daarna domineert de AWBZ als financieringsbron. Volgens voorlopige cijfers van het CBS vormden in 2010 de totale zorguitgaven 14,8% van het bbp, terwijl dit percentage in 2007 nog 13,1% was. "Burgers zouden zichzelf de vraag moeten stellen welke zorg zij op hun oude dag willen ontvangen, en vervolgens hoe zij van plan zijn deze te bekostigen", aldus de raad.

komt." Dat de bestaande omkeerhypotheek niet aanslaat, vindt Bovenberg niet vreemd. "Veel te ingewikkeld. Mensen hebben daar geen vertrouwen in. Bij 'sell and rent back'-transacties kunnen pensioenuitvoerders een vertrouwensrol spelen door voor gepensioneerden een goede aanbieding te zoeken voor de verkoop van de woning. Zo durven gepensioneerden deze transacties beter aan."

Belemmeringen

Waarom wordt er nog weinig samengewerkt op dit terrein? Bovenberg: "Ik noemde al de verkokering van de markt. Dat is de aanbodkant. Maar ook aan de vraagkant lijkt de noodzaak te ontbreken. De overheid financiert de ouderenzorg immers nog grotendeels met de

luxue en rijden in grotere auto's. Nu is er eigenlijk aan het einde van het leven een enorme nivellering, iedereen belandt in hetzelfde verpleeghuis. Straks is er veel meer maatwerk, en kunnen mensen verzorgd worden in een omgeving waar ze altijd al woonden. Ik verwacht dat de ouderenzorg met meer privaat geld beter wordt, want nu is de situatie in veel verpleeghuizen niet ideaal."

De initiatieven die er al wel zijn, zoals het zorgsparen van Menzis (zie laatste pagina van deze reportage), noemt Bovenberg positief. "Het gaat mij echter vooral om de herschikking van de grote vermogensbestanddelen die mensen nu al opbouwen: het eigen huis, het pensioen en het menselijk kapitaal. Maar voor zzp'ers en huurders zijn dergelijke spaaropties wel een goed idee." In zijn scenario vallen drie groepen buiten de boot, erkent hij. "De zzp'ers die geen pensioen opbouwen, de huurders die geen eigen woning hebben en de laaggeschoolden die zich door een gebrek aan menselijk kapitaal op de arbeidsmarkt niet te gelde kunnen maken. Deze groepen zullen vaak een beroep moeten doen op het gemeentelijk vangnet. Maar voor de meeste Nederlanders kunnen we samen nieuwe scenario's ontwikkelen rondom die grote vermogensbestanddelen."

Volgens Bovenberg is eerst de overheid aan zet. "Die moet helder over de toekomst van ouderenzorg communiceren. Nu wordt er in elke bezuinigingsronde iets van de AWBZ afgesnoept. Over pensioenen is de overheid inmiddels wel open, er wordt erkend dat die onzeker zijn. Diezelfde

'Niet voor je ouders gezorgd? Dan ook geen erfenis!'

AWBZ. De rijkste 20% van Nederland betaalt nu al zelf voor een privéverpleegster of iets dergelijks; ik verwacht dat die verhouding andersom wordt. Straks maakt 20% gebruik van publieke voorzieningen voor zorg rondom het huis en betaalt de rest deze zorg uit pensioen, zorgannuïteiten en spaargeld. Het gaat dan niet om harde medische zorg, maar om het niveau van welvaartsvoorzieningen en persoonlijke dienstverlening." De wetenschapper heeft geen moeite met de tweedeling in deze voorzieningen. "Rijke mensen kennen meer

openheid zie ik graag ontstaan over de AWBZ. Als die er eenmaal is, kan er samenwerking ontstaan tussen verzekeraars, pensioenuitvoerders, corporaties en ziektekostenverzekeraars." Als het gaat om product vernieuwing is de sector aan zet, zegt hij. "Kom met goede innovatieve producten en beweeg de overheid ertoe om blokkerende regels op te heffen."

Wat is tot die tijd wijsheid voor financieel adviseurs die onzekere klanten aan hun bureau krijgen? "Adviseurs moeten richting hun klanten het belang van flexibiliteit op de arbeidsmarkt benadrukken. Mensen moeten hun link met de arbeidsmarkt koesteren. Nog vier jaar lang de helft van de week doorwerken, kan je zo 15% meer pensioen opleveren. Het menselijk kapitaal, de grootste vermogensbron van een individu, mag van mij meer aandacht krijgen."

Uiteindelijk gaat het erom mensen te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid. "In Duitsland word je als kind aangesproken op je vermogen wanneer je ouders in een verpleeghuis terechtkomen. Ik vind het eigenlijk merkwaardig dat je in Nederland een erfenis van je ouders krijgt terwijl je niet voor ze hebt gezorgd, maar een beroep op de gemeenschap hebt gedaan. Op dat geld heb je mijns inziens alleen recht als je ook voor je ouders hebt klaargestaan", besluit Bovenberg.

Familie

Dat het in Nederland geen vanzelfsprekendheid is dat hulpbehoevenden worden bijgestaan door hun familieleden, werd onlangs nog eens pijnlijk duidelijk gemaakt door ouderenzorgorganisatie Vierstroom. De organisatie levert zorg, welzijn en woondiensten aan kwetsbare ouderen en chronisch zieken in Zuid-Holland en Utrecht en start dit najaar een experiment waarbij familieleden verplicht worden betrokken bij de ondersteuning van bewoners in de woonzorgcentra en verpleeghuizen. De zorgorganisatie wil hiertoe zelfs keiharde afspraken met de familie maken op het moment dat een nieuwe bewoner wordt opgenomen. De familie van de betrokken bewoner wordt geacht tenminste vier uur per maand mee te helpen in het huis waar hun 'dierbare' woont of wordt verpleegd. Familieleden hoeven geen zorgtaken te verrichten.

Het gaat om ondersteuning bij het dagelijkse leven, zoals het maken van een praatje, wandelen, spelletjes doen, voorlezen, piano spelen of even bij de groep blijven als de verzorgende met een medebewoner bezig is. Zelfs voor deze simpele zaken kun je als hulpbehoevende blijkbaar al geen beroep meer doen op je eigen familie. Jeroen van den Oever, bestuurder van Vierstroom, geeft aan dat het bedrijf zich met dit experiment wil voorbereiden op een steeds krap-

pere financieringsgrondslag van de verpleeghuiszorg in Nederland. "We verwachten allemaal een hoge kwaliteit van zorg en verpleging in een kleinschalige en humane leefomgeving. Dat heeft een prijskaartje. De AWBZ biedt een goede basis voor de verpleging en verzorging, maar voor de kwaliteitseisen die wij stellen, is het eigenlijk net niet genoeg. En het wordt in de toekomst eerder minder dan meer."

Bedenkingen

Niet alleen Vierstroom, ook de consument heeft zo zijn bedenkingen bij de toekomst van de verpleging en verzorging in Nederland, zo blijkt uit een reeks straatinterviews die adviesbureau TeuwenSchouten eerder dit jaar maakte. Hierin werd mensen op straat gevraagd naar hun zorgwensen en zorgbehoeften en het toekomstbeeld dat zij hebben van de zorgverlening in Nederland. De geïnterviewden typeren de huidige situatie al als problematisch. Ze vragen zich af of er nog wel handjes beschikbaar zijn op het

Geen fratsen

Ansvaridéa levert uitstekende verzekeringen, uitsluitend via intermediairs.
Recht door zee en zonder mooie praatjes.
Dat werkt! Ons marktaandeel groeit.

Wij koesteren de met ons samenwerkende tussenpersonen, en het worden er steeds meer.
Dat is niet zo vreemd, want we bieden kwaliteit en doen wat we beloven.

Als u ook niet van fratsen houdt en op zoek bent naar duidelijkheid, bel dan vrijblijvend:
020-820 1967 of mail naar:
kennismaken@ansvaridea.nl

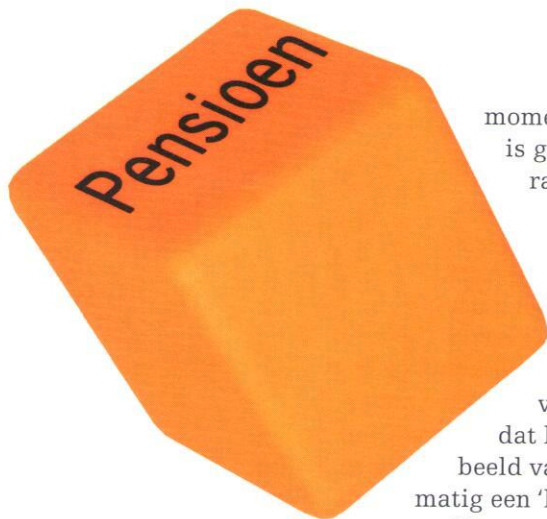
uitsluitend via
intermediairs

Ansvaridéa
VERZEKERINGEN

www.ansvaridea.nl een bewuste keuze

Postbus 90386 – 1006 BJ Amsterdam
info@ansvaridea.nl – www.ansvaridea.nl

Overschiestraat 59a – 1062 XD Amsterdam
T 020 617 04 26 – F 020 617 00 76

moment dat hun tijd is gekomen. "Dé paranoïde gedachte van de huidige veertigers", zo omschrijft een vrouwelijke veertiger. Een man van 55 geeft aan dat het toekomstbeeld van de zorg regelmatig een 'hot issue' is in gesprekken met zijn even oude partner. De vraag 'Wie verzorgt?', wordt opvallend veel beantwoord met "kinderen of familie". De antwoorden "Mijn kinderen niet, die wil ik er niet mee belasten" en "Mijn dochter zegt dat ze daar weinig zin in heeft", spreken echter boekdelen. Ze maken pijnlijk duidelijk in welke glijdende schaal ons land zich bevindt. Wie zich verzekerd wil zien van een passende verzorging, kan er niet zonder meer op vertrouwen dat derbaren hen die zullen bieden. Het kan ook anders. Een van de geïnterviewden besprak met een

hebben wij gemerkt dat een collectief systeem beduidend minder gevoelig ligt dan individueel sparen voor zorgzekerheid. Sparen immers wordt gezien als iets voor rijke mensen. Een product voor de massa is op dit terrein cruciaal om draagvlak onder de bevolking te krijgen."

Teuwen merkt op dat het recente RVZ-advies (zie kader 'Redzaam ouder') duidelijk iets veranderd heeft in de discussie. "In het bijzonder de politiek mijdt de discussie niet langer. Hierdoor is het onderwerp ineens breder bespreekbaar geworden. Partijen zijn niet langer bang om de vingers te branden. Waar wij voorheen vooral zelf partijen benaderden, gaat de telefoon nu opvallend vaker bij ons over." Het is daarmee niet gezegd dat de gevoeligheid volledig is geweken. "RVZ-voorzitter Rien Meijerink was eind juni te gast in het televisieprogramma Debat op 2. Het programma liet duidelijk zien hoe gevoelig het ligt als alleen maar de schijn wordt gewekt dat een tweedeling kan ontstaan in de samenleving waarbij de een wel en de ander geen toegang heeft tot bepaalde (zorg)diensten," aldus Teuwen.

'Het RVZ-rapport heeft zorgsparen breder bespreekbaar gemaakt'

---

groep vrienden al eens gekserend de mogelijkheid om, als het zover is, samen een groot huis te kopen en zorg naar behoefte in te kopen. "Een grote villa met een soort van zuster Klivia die ons komt betuttelen." Dit idee staat in schril contrast met de mevrouw die "een flinke klap met de koekenpan" ook prima vindt om onder de verzorging uit te komen. In tegenstelling tot de ouderen zijn jongeren eerder geneigd na te denken over een verzekeringsoplossing voor een verzorgde oude dag, zo lijkt het.

RVZ-advies

Individueel sparen voor zorg op de oude dag lijkt een logische stap in een tijd dat zorg steeds duurder wordt en de vraag steeds groter. De eerdergenoemde tweedeling in de zorg en het solidariteitsbeginsel staan deze ontwikkeling echter in de weg, zo blijkt. Al in 2007 bedacht en ontwikkelde TeuwenSchouten de Langer Thuis Verzekering. Een collectieve verzekering voor personen van 40 tot 65 jaar die zeker willen zijn dat ze privéverzorging thuis krijgen als zij voor lange of korte duur hulpbehoevend worden. René Teuwen, directeur TeuwenSchouten: "In de afgelopen vijf jaar

Langer Thuis Verzekering

De Langer Thuis Verzekering is een flexibel financieringsinstrument waarmee zorgbehovende verzekerden diensten of hulpmiddelen kunnen inkopen of waarmee zij mantelzorgers beter kunnen faciliteren. Hierdoor kan iemand langer thuis blijven wonen. Een verzekerde ontvangt een eenmalige uitkering als hij door een ongeval of ziekte minimaal vier van de zes in de polis opgesomde activiteiten niet meer zelfstandig kan uitvoeren. De verzekerde ontvangt het geld rechtstreeks op zijn rekening en bepaalt vervolgens zelf waaraan hij dit bedrag besteedt. "Het doel is overigens nadrukkelijk de verzekerde hier de maximale vrijheid in te geven, omdat ervan uit mag worden gegaan dat deze zelf het beste weet wat nodig is om het thuis wonen langer mogelijk te maken", aldus Teuwen. Een verzekerde kan meerdere keren in zijn leven een beroep doen op de polis. Het product kent een leeftijdsafhankelijke premie. Hoe eerder deze verzekering wordt afgesloten, hoe lager de premie zal zijn. De minimale premie bedraagt € 15 per maand. TeuwenSchouten hoopt binnenkort de eerste verzekeraar bekend te maken die de Langer Thuis Verzekering gaat aanbieden. Dan pas worden ook de exacte dekkingsvoorwaarden en de premiegrondslag van het product bekendgemaakt.

Menzis Zorgsparen

Menzis introduceerde dit voorjaar samen met Aegon het product Zorgsparen. Met Zorgsparen kunnen verzekerden van Menzis op een Aegon E-rekening online sparen voor de zorg die zij op

hun oude dag nodig hebben. Het betreft hier een 'gewone' spaarrekening van Aegon. De klant kan op elk gewenst moment over zijn spaargeld beschikken, ook als het geen zorggerelateerde uitgave betreft. Het extraatje zit hem in de extra dienstverlening die Menzis de rekeninghouder biedt. Op het moment dat de klant besluit zijn spaargeld in te zetten om zorg in te kopen, dan komt de Menzis Zorgadviseur in actie. Hij zoekt voor de rekeninghouder uit van welke wettelijke regelingen hij gebruik kan maken en geeft aan hoe het gespaarde bedrag optimaal ingezet kan worden. Het zorgadvies betreft de

drie domeinen Wonen, Zorg en Welzijn. Menzis heeft op deze domeinen contracten afgesloten met diverse leveranciers met een landelijke dekking. Deelnemers aan Zorgsparen profiteren hierdoor van de inkoopkracht en de prijs- en kwaliteitsafsprake

ken die Menzis bij deze partijen heeft bedongen. Op dit moment ontvangen rekeninghouders een (variabele) rentevergoeding van 1,9% over het spaartegoed.

Nu het onderwerp toekomstsparen in een breder perspectief wordt geplaatst, zal het productaanbod naar verwachting snel toenemen. Steun en openheid vanuit de overheid kan wel-

---

Steun en openheid vanuit de overheid, productinnovatie vanuit de sector

---

licht leiden tot fiscaalvriendelijke oplossingen waarbij er minder sprake is van de vrijblijvendheid die het huidige aanbod kenmerkt. Toch zal de echte productinnovatie uit de sector zelf moeten komen. ■

Door: Jannie Benedictus en Alex Klein

CFP® het enige onderscheid wat er toe doet.

Een kroon op uw status als Financieel Planner.
Sluit u aan als CFP® professional en doe het CFP® examen op 29-10-2012.

Na het behalen van het examen kunt u toetreden tot het wereldwijde netwerk van Financieel Planners op het allerhoogste niveau.

Ga naar www.fpsb.nl voor uw aanmelding.

FINANCIAL PLANNING STANDARDS BOARD

